

Sammenfatning på dansk

Baggrunden for nærværende afhandling er, at forfatteren, gennem arbejdet med at analysere den færøske økonomi, blev opmærksom på den manglende realisme og forklaringskraft i de gængse økonomiske teorier. Teorierne viste sig ikke at være i stand til at beskrive den virkelige verden, således som den kunne observeres på Færøerne.

Derfor blev forfatteren overbevist om, at en induktiv metode, som tager udgangspunkt i empiriske observationer af økonomien, er den eneste reelle mulighed når specifikke samfund skal analyseres, idet samfundsstrukturen kan være væsentlig anderledes end lærebøgerne tilsiger. Denne afhandling tager derfor udgangspunkt i empiriske observationer og ud fra disse findes frem til teorier, som er i stand til at beskrive virkeligheden.

En stor del af arbejdet med afhandlingen har derfor bestået i at indsamle data fra mange forskellige kilder for at skaffe sammenhængende tidsserier. Disse tidsserier er i sig selv et værdifuldt bidrag til den økonomisk / historiske forskning på Færøerne og der arbejdes med at bringe disse omkring 15.000 tidsserier ud til offentligheden.

Den første del af afhandlingen analyserer det lange tidsforløb med helikopterblik for at få et samlet, overordnet syn på den økonomiske udvikling, uden at fortabe sig i de enkelte detaljer. Udgangspunktet er sammenhængen mellem økonomi og demografi, som analyseres grundigt og som anvendes til både at finde den overordnede økonomiske udvikling og til at finde vigtige brud-år, som markerer vigtige skælsættende begivenheder. Analysemetoderne er i vid udstrækning udviklet af forfatteren og er beskrevet i afhandlingen.

Analyserne viser, at den overordnede udvikling sker i Kondratieff-cykluser, som er velbeskrevet af flere velrenommerede økonomer, såsom Schumpeter, Rostow og Mensch. I afhandlingens del to gengives en nyere version af teorikomplekset bag Kondratieff-cykluserne, nemlig den fra Carlota Perez. Herved præsenteres det første teorikompleks, som direkte er fundet ud fra de empiriske observationer i afhandlingen. Det skal herved ikke være sagt, at teorikomplekset er korrekt, men at der blev fundet nogle ganske specifikke mønstre i de empiriske observationer og at der efterfølgende er fundet frem til et teorikompleks, som er i stand til at forklare de specifikke mønstre.

Kondratieff-cykluserne er store internationale trende i den tekno-økonomiske udvikling og kan i vid udstrækning forklare Færøernes økonomiske udvikling de sidste 300 år. Dette demonstreres i del tre i afhandlingen, som omhandler Færøernes økonomiske historie. Historieskrivningen er delt op i perioder ud fra analyserne i den første del af afhandlingen og behandler derfor de enkelte Kondratieff-cykluser med udgangspunkt i teorikomplekset om Kondratieff-cykluserne. Formålet er at komme nærmere ind på, hvad der egentlig sker inde i samfundet i de enkelte perioder, for

derved at finde ud af om der er mønstre, som kan forklare nærmere hvorfor og hvordan økonomien vokser.

Historieskrivningen viser tydeligt, at væksten i den færøske økonomi sker gennem eksporten. En teoretisk forklaring på dette gives i del fire i afhandlingen, som gengiver Thirlwall's export-led-growth teori. Dette er således den anden teori, som er fundet frem til at forklare de specifikke mønstre, som er fundet ud fra de empiriske analyser.

Mens teorien om Kondratieff-cykluserne er i stand til at beskrive de store langvarige cykliske bevægelser i udviklingen, hvor Færøerne er en mindre brik i den større samlede internationale udvikling, er export-led-growth teorien i stand til at beskrive, hvad der specifikt sker i det enkelte land eller region – herunder på Færøerne.

Teorien viser, at økonomiens størrelse er betinget af størrelsen på eksporten og af importkvotens størrelse. Dvs. desto større eksport, desto større økonomi - og desto større egenproduktion af produkter til det hjemlige marked (dvs. stor egenproduktion og derved lille importkvote), desto større økonomi.

Disse to teorier, teorien om Kondratieff-cykluserne og export-led-growth teorien viser sig at være i stand til at forklare en stor del af de empiriske observationer og er derved, efter forfatterens mening, et betydeligt bedre teorikompleks end det som de fleste af de gængse økonomiske lærebøger fremsætter. Selv om afhandlingen tager udgangspunkt i den Færøske økonomi og især i den økonomiske historie, er mange af analyserne generelle og der analyseres også andre samfund i en vis udstrækning. Det er derfor nærliggende at konkludere, at disse teorier også med fordel kan anvendes i analyserne af andre lande – herunder Danmark.

Export-led-growth teorien anvendes efterfølgende til at udføre beregninger og analyser af økonomiens kilder, hvilket gøres i CADE-modellen, som forfatteren har udviklet. Da teorien siger, at eksportens størrelse er afgørende for økonomiens størrelse, kan man ud fra analyser af eksporten finde frem til hvilke kilder der findes til eksporten og derved hvilke kilder der findes til økonomien. Herved afdækkes betydningen af de enkelte kilder, deres relative betydning og deres udvikling. Fx er alle på Færøerne godt klar over, at fiskeriet er både et hovederhverv og samtidig grundlaget under økonomien. Men hvor afhængige er Færøerne egentlig af fiskeriet? Er fiskeriets betydning stigende, faldende eller konstant? Har havbrugserhvervet overhalet fiskeriet som grundlag under økonomien?

Beregningerne og analyserne viser, at fiskeriet stadig er det vigtigste erhverv, men at den relative betydning er faldende, idet andre erhverv er ved at vokse i betydning. Samtidig ses, at den absolutte betydning af fiskeriet har være konstant i mange år – dvs. såfremt Færøerne alene var baseret på fiskeriet, ville der ikke have været økonomisk vækst de sidste mange år.

Den sidste diskussion i afhandlingen handler om crowding-out. Diskussionen er baseret på analyser, som blev udført i forbindelse med udarbejdelsen af en økonometrisk model af den færøske økonomi, EMFI-modellen, udarbejdet af forfatteren og Martin Windelin. Synspunktet som bliver fremført er, at tilstedeværelsen af crowding-out i økonomien er begrænset og at den er langt mindre end det som bliver fremsat i lærebøgerne og som er modelleret ind i de danske modeller, ADAM og SMEC. Endvidere

er konklusionen, at der ikke er fuld crowding-out på lang sigt, således som der ellers er i de danske modeller.

Afhandlingen afsluttes med at fundamentet til en overordnet teori lægges. Dette gøres ved at de grundlæggende byggestene til en samlet teori lægges frem og diskuteres. Kapitlet er baseret på analyserne i de øvrige dele af afhandlingen og tjener som en opsummering og perspektivering af de fundne mønstre og teorier. Synspunktet er, at ved udarbejdelsen af et teorikompleks må der tages udgangspunkt i eksisterende viden om de empiriske observationer, dvs. i den virkelighed vi lever i, således at teoriernes realisme og forklaringskraft bliver så stor som muligt.